

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

rodney v osvritniy spravi [Cooperation between school and family in education]. *Native School*, part 5–6, pp.3–5. [in Ukrainian].

9. Tovkach, I. (2012). Khochu buty mamoyu, khochu buty tatom [I want to be a mom, I want to be a dad]. Kyiv, 368 p. [in Ukrainian].

10. Tselevych, V. (1934). Narid. Natsiya. Derzhava [People. Nation. State]. Vinnytsya, 112 p. [in Ukrainian].

11. Yushchyshyn, I. (1912). Besidy z rodychamy [Conversations with relatives]. *Teacher's Word*, no.1, pp.19–22. [in Ukrainian].

12. Yushchyshyn, I. (1934). Odnа z dilyanok pozashkilnoyi pratsi vchytelstva (pro Batkivski Kruzhky pry shkolakh) [One of the areas of extracurricular teaching (about Parents' Clubs at schools)]. *Teacher's Word*, part 3, pp.64–68. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.01.2022

УДК 378:7.071.5:001.8

DOI:

Юлія Колісник-Гуменюк, доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

У статті ми розглядаємо процеси, які стосуються реформування освітньої галузі України. Наголошуємо на тому, що запорукою успішного реформування освітньої галузі України є: розширення доступу до освіти; здійсненість освітніх новацій; забезпечення високої ефективності використання ресурсів системи освіти; доцільність та ефективність управлінських рішень, які стосуються освітньої політики; публічність; наступність реформ у системі освіти; врахування інтересів суб'єктів навчання. Зазначаємо, що відповідно до нової парадигми освіти модернізація підготовки викладача потребує: формування сучасного світогляду майбутніх педагогів; становлення їхньої методологічної культури; виховання належних професійно-моральних педагогічних якостей тощо. Тому у пропонованій статті ми звертаємо увагу на те, що підготовка викладачів професійно-художніх дисциплін має спрямовуватись на формування системи знань, умінь, навичок, плекати особистісні якості, які відповідають вимогам професійної діяльності особистості, залучати її до системи гуманістичних, загальнолюдських цінностей.

Ключові слова: освіта; університет; фахівець; реформа; модернізація; професійно-художня освіта.

Літ. 9.

Yuliia Kolisnyk-Humeniuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Theory and Methods of Technological Education, Drawings and Computer Graphics Department
Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University

REFORMING OF VOCATIONAL AND ARTISTIC EDUCATION AS A NECESSARY PREREQUISITE FOR MODERNIZATION

The situation in education at the beginning of the XXI century indicates the growing urgency of the orientation of domestic higher education to the European model. In this regard, in 2004 the ideas of the Bologna Process were actively implemented in Ukraine. However, scientists note that thoughtless copying does not lead to positive results due to significant differences in the socio-economic situation, historical and cultural traditions and mentality of the people.

In this article we consider the processes related to the reforming of the educational sector of Ukraine. We emphasize that the key to successful reform of the educational sector of Ukraine is: expanding access to education; feasibility of educational innovations; ensuring high efficiency of the education system resources use; expediency and effectiveness of management decisions related to educational policy; publicity; continuity of reforms in the education system; taking into account the interests of the subjects of study. We note that in accordance with the new paradigm of education, the modernization of teacher training requires: the formation of a modern worldview of future teachers; formation of their methodological culture; development of proper professional and moral pedagogical qualities, etc. Therefore, in this article we draw attention to the fact that the training of teachers of professional and artistic courses should be aimed at forming a system of knowledge, skills, nurture personal qualities that meet the requirements of professional activity, to involve it in the system of humanistic, universal values.

Reforms that are actively implemented in education and carry the ideas of humanization and human-centeredness lead to changes in the field of higher pedagogical education in Ukraine. Today the problem of creating

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

a new theoretical and methodological basis, based on competence, acmeological, contextual, personality-oriented, phenomenological, humanistic, systemic, axiological, cultural, creative approaches, each of which is significant in the new humanistic paradigm, is becoming relevant in modern philosophy of education.

At the methodological level, the professional training of teachers of professional and artistic courses requires innovative changes in education, which are caused by the paradigm crisis and the beginning of a new educational formation. Thus, taking into account the modern paradigm, the modernization of vocational education requires consideration of the theoretical foundations of vocational training of teachers at different levels.

Keywords: education; university; specialist; reform; modernization; vocational education.

Постановка проблеми. Проблеми педагогічної освіти нині перебувають у центрі уваги українських і зарубіжних науковців. Збільшення інформаційних потоків сприяє утвердженню інформаційної ери, однак значна частина науковців вважають, що суспільство не підготовлене до сприйняття й адекватного реагування на цивілізаційні виклики сучасності, а це призводить до економічних, політичних, екологічних та інших проблем людства. Значні проблеми зумовлені підтримувальним типом навчання, що переважає у ЗВО, які неспроможні забезпечити освітній результат, не відповідають нагальним потребам розвитку суспільства.

Ситуація, яка склалась в освіті на початку XXI ст., вказує на зростаючу актуальність орієнтації вітчизняної вищої освіти на європейську модель. У зв'язку з цим у 2004 р. в Україні розпочато активне впровадження ідей Болонського процесу. При цьому вчені зазначають, що бездумне копіювання не веде до позитивних результатів через значні розбіжності в соціально-економічній ситуації, історико-культурних традиціях і менталітетом людей.

Зокрема, В. Шинкарук вважає, що заходи які супроводжуються Болонським процесом в Україні передбачають структурні зміни у системі вищої освіти, та в освітніх програмах на взірць європейських перетворень у ЗВО, проте він не передбачає уніфікації змісту освіти [7, 13–19].

Мета статті – дослідити, чи процес реформування освіти є необхідною передумовою модернізації, чи переорганізація діяльності сфери освіти спрямована на виконання нових завдань, як правило, на основі впровадження нової парадигми освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення важливості значення проведення модернізації у ЗВО спричинилося до появи численних психологічних і педагогічних досліджень. Концептуальні засади модернізації освіти розкрили О. Абдуліна, А. Алексюк, В. Андрущенко, А. Бойко, Я. Болубаш, О. Вишневський, Р. Гуревич, А. Литвин, Л. Мігіна, І. Якиманська та ін. Різним аспектам професійної підготовки в галузі мистецької педагогіки присвячували дослідження Г. Білозерська, В. Бондар, І. Гринчук, Н. Гунько,

Д. Левченко, І. Мужикова, О. Мікулінська, Г. Николаї, О. Прудникова, О. Реброва та ін.

Вклад основного матеріалу дослідження. Міністерство освіти і науки України на основі міжнародних документів здійснило низку заходів які стосувалися укладання нової нормативно-правової бази ЗВО України. Узгоджений та прийнятий комплекс нормативно-правових документів в Україні пройшов апробацію і визначив ідеологію реформування всієї освітньої галузі [6, 4].

Реформування професійної освіти – це складна суспільна проблема, оскільки керівники і педагоги вищої школи не усвідомлюють всієї масштабності сучасної кризи в суспільстві та освіті. У вищій школі виникла низка суперечностей, що ставлять під загрозу реалізацію найважливішого права кожної людини мати рівний і справедливий доступ до якісної освіти відповідно до своїх можливостей. Щоб досягти позитивних змін у розвитку теорії освітнього процесу, сучасній педагогічній науці потрібно пройти два шляхи:

1) модернізації традиційних моделей освіти, за якої навчання розглядається вже як технологічний процес;

2) запровадження інноваційного підходу, який сприяє особистісному розвитку майбутнього фахівця, формує у нього вміння та здатність освоювати нові знання, уміння, накопичувати професійний досвід [2].

Модернізація освіти зумовлена не тільки необхідністю пошуку нових теоретичних концепцій удосконалення освітнього процесу, а й потребами практики, викликами, що делегують системі освіти новітні чинники суспільного життя, насамперед глобалізація й інформаційна революція, демократизація та становлення ринкових відносин, інтенсифікація суспільних стосунків і міждержавних культурних зв'язків [1, 5]. Модернізація вищої освіти України вимагає змін у системі законодавчого та нормативно-правового регулювання вищої освіти з урахуванням вимог європейської системи стандартів і сертифікації, які сприятимуть розвитку національних культурних цінностей, демократії та гуманізму як основних чинників функціонування громадянського суспільства.

У перекладі з французької термін “moderne”

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

означає “найновіший”, “сучасний”. У цьому розумінні, як вважає А. Бойко, модернізація цілком справедливо може розглядатися процесом “осучаснення” освіти відповідно до тих вимог, що формує реальний життєвий процес.

Модернізація освіти – це комплексне, всебічне оновлення усіх ланок освітньої системи й усіх сфер освітньої діяльності відповідно до вимог сучасного життя, при збереженні та примноженні кращих традицій вітчизняної освіти. Це комплексний процес перемикання суспільства з традиціоналістичного на раціоналістичне світовідношення, що має економічний, соціальний, політичний і духовний виміри, а його складовими виступають зміни за всіма напрямками.

Пошук якісно нових підходів до модернізації освітнього процесу в педагогічних закладах вищої освіти України відображений у законах України “Про освіту” (2017), “Про інноваційну діяльність” (2012), “Про вищу освіту” (2014), в Національній доктрині розвитку освіти (2002), Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 рр., Концепції організації підготовки магістрів (2010), Положеннях “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” та інших нормативних документах. Важливе значення для модернізації вищої освіти мають орієнтири Лісабонської конвенції “Про визнання кваліфікацій” (1997), Болонського процесу (1999), Лісабонської стратегії (2000), “Європейської рамки кваліфікацій для навчання протягом життя” (2008), та інших міжнародних угод, а також відповідні накази і розпорядження Міністерства освіти і науки України щодо реалізації положень Болонської декларації.

Більшість учених переконані в тому, що саме модернізація вищої школи забезпечить кардинальне оновлення освіти, завдяки впровадженню інноваційних форм, методів і технологій. Адже модернізація української освіти – це суспільна проблема, яка активізувалася у зв’язку з переходом до нового типу цивілізації, змінами у суспільному розподілі праці, переважанню духовних потреб над матеріальними, це системна якісна зміна, що включає інноваційні процеси, інформатизацію, нові технології, нові принципи організації навчального процесу, нові взаємовідносини в освітньому середовищі тощо [4, 29].

Сучасні університети стикаються з багатьма проблемами і повинні прийняти реформи, необхідні для їх повноцінної участі в глобальній конкуренції в сфері освіти, наукових досліджень та інновацій. Ці реформи, стосуються мобільності ЗВО, визнання їх кваліфікації, автономії, навичок,

фінансування, технічної досконалості та партнерства. Необхідною умовою для модернізації ЗВО є їх самостійність і відповідальність. ЗВО мають упровадити нові правила для управління, створені на основі стратегічних пріоритетів і професійного управління людськими ресурсами [3]; розробити нові програми і навчальні курси для студентів, провести професійну перепідготовку з опанування додаткових освітніх програм; розробити та сформувані нові етичні норми поведінки, зміцнювати усвідомлення особистої відповідальності за наступні покоління; формувати в молоді інноваційне мислення; розвивати навички майстерного використання ІКТ, що забезпечить оновлення дидактики, методики, а також усього комплексу психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів; завершити перехід освіти до інформаційної стадії з розвиненим демократичним устроєм; формувати новий, інформаційний стиль життя та професійної діяльності; підвищувати професійну значущість викладача в реформуванні системи освіти.

У книзі “Революція в навчанні” Г. Драйден і Дж. Вос зазначали “Якби ми мали можливість вирішувати (а такі маємо), ми б спрямували всі свої зусилля на навчання викладачів. Недостатньо тільки прочитати про нові методики, треба пройти вишкіл, так як це роблять актори чи поети, а далі поширювати досвід на інших”. Щоб досягнути позитивних результатів, модернізація освіти має пройти декілька етапів: потрібно створити нормативно-правові й організаційно-економічні механізми, щоб повною мірою реалізувати процес модернізації; подолати наслідки загальносистемної соціально-економічної кризи, яка може поставити освітянську галузь на межі виживання; забезпечення рівноправного доступу до якісної освіти; створення нової моделі економічної діяльності університетів, яка базуватиметься на солідарній участі держави, бізнесових кіл і громадян; реформування системи вищої освіти відповідно до вимог Болонської декларації; розширення автономії університетів; розроблення проєктів законів України, нормативно-правових документів та інструктивно-методичних матеріалів з питань діяльності вищої школи та інших програмних документів; проведення інтеграції закладів освіти різних рівнів акредитації, а також галузевої освіти в загальнодержавну систему вищої освіти; навчати студентів конструктивного мислення та розвивати їх творчий потенціал в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. Одним із важливих факторів реалізації цього завдання є фундаменталізація освіти, пов’язана як з

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

інформаційним контекстом розвитку освіти [9], так і з виробленням умінь та навичок самостійно знаходити і приймати відповідальні рішення викладачем і студентом у критичних та стресових ситуаціях, в умовах невизначеності, коли вони стикаються з новими складними природними й соціальними явищами.

У сучасних умовах ЗВО повинні забезпечувати в межах свого основного напрямку чіткий баланс між навчанням і дослідженнями, адже науково-дослідницька робота викладачів і студентів має виключно важливе значення для навчання. Заклади вищої освіти повинні визначити цілі навчання та виховання відповідно до навчальних планів і програм, знайти спосіб їх реалізації та провести оцінювання їх ефективності. Рівень викладання і навчання може бути підвищена за рахунок процесів співпраці викладачів, студентів та адміністрації, внутрішнього й зовнішнього контролю за якістю освіти [8, 24].

Зазначимо, що внаслідок аналізу наукових джерел і вивчення практики навчання у вищій школі ми визначили найбільш суттєві недоліки в підготовці майбутніх педагогів художнього профілю у ЗВО: а) невідповідність змісту навчального курсу “Методика навчання професійно-художніх дисциплін”, якістю розвитку методичної науки на сучасному етапі; б) абстрактність навчальної діяльності студентів; в) домінування репродуктивного навчання, використання традиційних форм організації навчального процесу; г) відірваність теоретичних знань від новітньої практики; г) зменшення аудиторних навчальних годин, які відведені на вивчення методичних дисциплін; д) предметно-змістова спрямованість системи методичної підготовки без достатнього врахування ідей розвивального й особистісно орієнтованого навчання; е) процеси уваги, сприйняття, пам'яті займають перше місце у навчанні, хоча не менш важливу роль відіграють творче мислення та соціальна активність студентів; е) зміст навчальної діяльності студентів спрямовується більше на минулий педагогічний досвід, не здійснюється орієнтація на майбутній зміст професійної діяльності; ж) пасивна позиція студентів на занятті.

Погоджуємось, що вища освіта України нині перебуває в кризовій ситуації. Одним із проявів кризи освіти є відставання її від науки; нестабільність і обмеженість фінансування закладів освіти, занепад матеріальної бази, існує розрив між освітою та духовністю, культурою. Сучасні спроби реанімувати культурні функції освіти шляхом її гуманізації поки що малоефективні. Необхідно змінити цілі та функції

освіти: перейти від знаннєцентристської до культуроцентристської системи освіти. Така підготовка відрізняється високим рівнем організації, є впорядкована, об'єднана різноманітними зв'язками та взаємовідносинами. Освітня система потребує поширення процесів гуманізації, результатом чого повинна стати освіта, яка створює умови для розвитку вільної творчої особистості з високим рівнем знань і духовності.

Реформи, які активно впроваджуються в освіті та несуть ідеї гуманізації і людиноцентризму, ведуть до змін у галузі вищої педагогічної освіти України. Сьогодні актуально стає проблема створення нової теоретико-методологічної бази, основу якої складають компетентнісний, акмеологічний, контекстний, особистісно орієнтований, феноменологічний, гуманістичний, системний, аксіологічний, культурологічний, креативний підходи, кожен з яких є значущим у новій гуманістичній парадигмі, що активно розробляється в сучасній філософії освіти.

Сучасна гуманістична парадигма освіти базується на сукупності методологічних підходів до навчання, принципах демократизації, гуманізації, гуманітаризації, цілісності, технологізації, диференціації навчання тощо. Освіта як соціальний інститут, покликана допомогти людині у створенні індивідуального образу, пошуку свого місця в природному, соціальному, духовному світі. В її основу покладені такі ідеї: суб'єкт педагогічного процесу – вільна та духовна особистість, якій притаманна потреба саморозвитку та самовдосконалення; цілі, зміст, форми, методи гуманістичної освіти зорієнтовані на особистість, що навчається, гармонізацію її розвитку; свобода як сукупність умов сприяє гармонійному розгортанню та виявленню всебічних можливостей особистості [5, 21].

Підготовка викладачів професійно-художніх дисциплін ставить за мету формування системи знань, умінь, навичок, які сприяють розвитку особистісних якостей, та вимогам майбутньої професійної діяльності, розвивають особистість фахівця, залучають її до системи гуманістичних, загальнолюдських цінностей, які об'єднують цінності культури, духовної діяльності, оцінок, моральної свідомості. Кожна людина має потребу в самоцінності та саморегуляції, що виникає в процесі духовно-практичної і креативно-перетворювальної діяльності.

Висновки. Тому основним завданням вищої освіти досліджуваного напрямку є запровадження стандартів, рекомендацій, які сприятимуть вдосконаленню професійних компетенцій, що

РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ

гарантують сталий розвиток системи вищої освіти; розроблення, удосконалення та впровадження професійних стандартів для підвищення рівня і якості професійної освіти та навчання; переосмислення змісту і структури науково-методичного забезпечення ЗВО, впровадження багаторівневості освітнього процесу, використання новітніх форм, методів і технологій професійної підготовки. Відповідно до сучасної парадигми освіти, модернізація системи підготовки сучасного викладача потребує: формування нового світогляду майбутніх педагогів; вироблення методологічної культури студентів; виховання у закладах вищої освіти фундаментальних професійно-моральних якостей педагога; навчально-виховний процес максимально має спрямовуватись на формування у ЗВО самодостатньої особистості, пристосованої до сьогодення.

На методологічному рівні професійна підготовка викладачів професійно-художніх дисциплін потребує інноваційних змін в освіті, які викликані парадигмальною кризою і початком становлення нової освітньої формації. Отже, з урахуванням сучасної парадигми, модернізація професійно-педагогічної освіти потребує розгляду теоретичних засад професійно-педагогічної підготовки викладачів на різних рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А.І. (2009). Філософія модернізації освіти в системі ринкових трансформацій: світоглядно-філософський аналіз. Київ: Знання України. 379 с.
2. Колісник-Гуменюк Ю.І. Методичні вказівки до вивчення модуля “Модернізація освіти в сучасних умовах”: наук. метод. розробка. Львів: ЛННЦПО, 2018. 34 с.
3. Колісник-Гуменюк Ю.І. (2017). Формування педагогічної майстерності у системі підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ВНЗ. *Молодь і ринок*. № 11 (154). С. 132–135.
4. Пінчук Є.А. (2009). Генезис поняття і сутності модернізації освіти. *Вісн. Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка*. Сер. Філософія. Політологія. Вип. 91. С. 28–36.
5. Соколова І.В. (2008). Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: Монографія. С.О. Сисоєва (ред.). Маріуполь – Донецьк: АРТ-ПРЕС. 400 с.
6. Степко М.Ф., Боллобаш Я.Я., Левківський К.М., Сухарніков Ю.В. (укл.). (2004). Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції. Київ: МОНУ. 24 с.
7. Шинкарук В., Чаковський Х., Метешкін К. (2008). Системний підхід до дослідження

інтеграційних процесів у вищій освіті України. *Вища школа*. № 9. С. 12–19.

8. Podnoszenie jakości nauczania i uczenia się w szkołach wyższych w Europie. Grupa wysokiego szczebla do spraw modernizacji szkolnictwa wyższego Sprawozdanie dla Komisji Europejskiej. (2013). Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. 80 s.

9. Yashchuk, S., Shapran, O., Martirosian, L., Petukhova, T., Artemieva, I. & Kolisnyk-Humenyuk, Y. (2021). Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(1), 278–299.

REFERENCES

1. Boyko, A.I. (2009). *Filosofiya modernizatsiyi osvity v systemi rynkovykh transformatsiy: svitohlyadno-filosofskyi analiz* [Philosophy of modernization of education in the system of market transformations: worldview and philosophical analysis]. Kyiv, 379 p. [in Ukrainian].
2. Kolisnyk-Humeniuk, Yu.I. (2018). *Metodychni vkazivky do vyvchennya modulya “Modernizatsiya osvity v suchasnykh umovakh”* [Methodical instructions for studying the module “Modernization of education in modern conditions”]. Lviv, 34 p. [in Ukrainian].
3. Kolisnyk-Humeniuk, Yu.I. (2017). *Formuvannya pedahohichnoyi maysternosti u systemi pidhotovky vykladachiv profesiyno-khudozhnikh dystsyplin u VNZ* [Formation of pedagogical skills in the system of training teachers of professional and artistic disciplines in institutions of higher education]. *Youth and market*. No. 11 (154). pp. 132–135. [in Ukrainian].
4. Pinchuk, Ye.A. (2009). *Henezys ponyattya i sutnosti modernizatsiyi osvity* [Genesis of the concept and essence of modernization of education]. *Bulletin of Kyiv T. Shevchenko National University. Ser. Philosophy. Politology*. Vol. 91. pp. 28–36. [in Ukrainian].
5. Sokolova, I.V. (2008). *Profesiyna pidhotovka maybutnioho vchytelya-filoloha za dvoma spetsialnostyamy* [Professional training of future teachers of philology in two specialties]. *Monograph*. S.O. Sysoyeva (ed.). Mariupol – Donetsk, 400 p. [in Ukrainian].
6. Stepko, M.F., Bolyubash, Ya. Ya., Levkivskyy, K.M. & Sukharnikov, Yu.V. (2004). *Modernizatsiya vyshchoyi osvity Ukrayiny i Bolonskyi protses: Materialy do pershoyi leksiyyi* [Modernization of Higher Education in Ukraine and the Bologna Process: Proceedings of the first lecture]. Kyiv, 24 p. [in Ukrainian].

7. Shynkaruk, V., Chakovskyy, Kh. & Meteshkin, K. (2008). Systemnyy pidkhdid do doslidzhennya intehratsiynykh protsesiv u vyshchiy osviti Ukrainy [A system approach to the study of integration processes in higher education in Ukraine]. *Higher school*. No. 9. pp. 12–19. [in Ukrainian].

8. Podnoszenie jakości nauczania i uczenia się w szkołach wyższych w Europie. Grupa wysokiego szczebla do spraw modernizacji szkolnictwa wyższego Sprawozdanie dla Komisji Europejskiej (2013). [Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions. High Level

Group on the Modernization of Higher Education Report to the European Commission]. Warsaw: Foundation for the Development of the Education System. 80 p. [in Polish].

9. Yashchuk, S., Shapran, O., Martirosian, L., Petukhova, T., Artemieva, I. & Kolisnyk-Humenyuk, Y. (2021). Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(1), pp.278–299. [in English].

Стаття надійшла до редакції 17.01.2022

УДК 37.013.2 (292.4)

DOI:

Тетяна Кристопчук, доктор педагогічних наук, доцент,
голова циклової комісії гуманітарних дисциплін
ВСП “Рівненський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування України”

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ВИХОВНИМИ ТА ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті охарактеризовано підготовку вчителів у європейських країнах відповідно до нової “міжнародної” моделі; окреслено завдання вчителя, що полягають у врахуванні особливостей виховання, наданні допомоги щодо формування освітніх і життєвих перспектив здобувачів освіти; визначено функції учителів-вихователів: виховна, дидактична, опікунська, посередницька, орієнтуюча (визначення життєвого напрямку), дослідницька. Визначено вимоги до кандидата на посаду вчителя-вихователя у Данії та Польщі. Представлено типи навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів для роботи з дітьми з особливими виховними і освітніми потребами. Зокрема, підготовка вчителів у Польщі для роботи у спеціалізованих школах здійснюється в Академії спеціальної педагогіки, закладах професійної освіти і Центрах професійного підвищення кваліфікації. Визначено категорії шкіл для дітей з особливими виховними і освітніми потребами у Словаччині та Словенії.

Ключові слова: вчитель-вихователь; категорії шкіл для дітей з особливими виховними і освітніми потребами; спеціальні виховні і освітні потреби; функції вчителів-вихователів; складові професійної компетентності вчителя.

Лит. 11.

Tetiana Krystopchuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Lecturer of the Humanities Separated Structural Subdivision “Rivne Professional College of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine”

TRAINING TEACHERS TO WORK WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS: FOREIGN EXPERIENCE

The article describes training of special educational needs (SEN) teachers in European countries according to the new “international” model; the teachers’ tasks are outlined, they are to take into account the peculiarities of upbringing, to provide assistance in forming educational and life prospects of students; the functions of SEN teachers are defined as educational, didactic, tutorship, mediation, orienting (definition of life direction), research. It is noted that the basis of professional development of the teacher is professional improvement and comprehensive development. The components of professional competence of SEN teacher are determined as scientific subject, didactic, pedagogical, scientific and educational, methodical, reflective, social ones, and competence of situational modeling. The normative and legislative base of fundamental rights of children in the countries of the European Union, including children with special educational needs, is described. The requirements for a candidate for the position of SEN teacher in Denmark and Poland have been determined. The paper represents types of educational institutions that run training of teachers to work with children with special educational needs. In particular, training of teachers in Poland to work in specialized schools is carried out at the Academy of Special Education, in